

Wizerunek subkultury heavymetalowej

Dominika Cygankiewicz

Spis treści

Wstęp	2
1 Subkultura heavymetalowa	3
1.1 Czym jest subkultura?	3
1.2 Geneza subkultury heavymetalowej	5
1.3 Historia heavy metalu na świecie	7
1.4 Historia heavy metalu w Polsce	8
2 Wizerunek subkultury heavymetalowej w mediach	9
2.1 Definicja wizerunku	9
2.2 Muzyka heavymetalowa i jej fani w mediach zagranicznych	9
2.3 Muzyka heavymetalowa i jej fani w mediach polskich	9
2.4 Heavy metal w social media	9
3 Badanie wizerunku subkultury heavymetalowej	10
3.1 Przedmiot badań i cele badawcze	10
3.2 Metody i narzędzia badawcze	10
3.3 Analiza wyników badania	10
Zakończenie	11
Bibliografia	12

Wstep

Rozdział 1

Subkultura heavymetalowa

1.1 Czym jest subkultura?

Termin "subkultura" po raz pierwszy pojawił się w latach 80. XIX wieku w dziedzinie biologii, gdzie służył do opisywania kultur mikroorganizmów.¹ W obszarze nauk społecznych zaczął funkcjonować dopiero w latach 40. XX wieku, za sprawą Milтона M. Gordona, który w artykule *The Concept of the Sub-Cultur and Its Application* pisał o subkulturze jako "pododdziale kultury narodowej".² M. M. Gordon, konieczność wprowadzenia pojęcia "subkultura" upatrywał w braku istniejącego terminu charakteryzującego pomniejsze kultury, wykształcające się w określonych grupach społecznych: ekonomicznych, regionalnych, etnicznych i religijnych. W jego rozumieniu, tak uformowane subkultury, miały znaczący wpływ na, przynależące do nich i uczestniczące w nich, poszczególne jednostki.²

Był to pierwszy przystanek na drodze do wyjaśnienia zjawiska. Sformułowana przez M. M. Gordona teza, spotkała się z krytyką i przez kolejnych badaczy, uznana została za zbyt szeroką i niejasną.³ W kolejnych latach studiów subkulturowych, dążono do wypracowania możliwie jak najbardziej kompleksowej de-

¹ Witold Wrzesień, *Krótką historia młodzieżowej subkulturowości*, Warszawa 2013, PWN, str. 40

² Milton Gordon, *The Concept of the Sub-Cultur and Its Application*

³ Witold Wrzesień, *Krótką historia młodzieżowej subkulturowości*, Warszawa 2013, PWN, str. ?

finicji. Wielość prac badawczych oznaczała jednak wiele różnorodnych punktów widzenia i prób ujęcia badanego problemu.

Przez długi czas, subkultury były kojarzone z odstępstwami od przyjętych norm kulturowych i buntem.⁴ W rozumieniu potocznym, wciąż przywozić mogą na myśl patologie i brak przystosowania społecznego.⁵ Przyczyn przestępczości wśród nieletnich często upatruje się między innymi w przynależności młodych ludzi do subkultury. Dla służb porządkowych wprowadzane są specjalne podręczniki traktujące o polskich subkulturach. Przykładem takiej publikacji jest praca Marcela Śmiałka *Subkultury młodzieżowe w Polsce. Wybrane zagadnienia* z 2015 roku. Podręcznik w skrócie charakteryzuje subkultury występujące w Polsce i opisuje przyczyny ich powstawania. Wymienia się wśród nich między innymi brak perspektyw samorealizacji, zaburzenia rodzinnych więzi emocjonalnych oraz destrukcyjne formy zachowań propagowane przez media.⁶ Taka kategoryzacja, stawia członków subkultur w mało przychylnym świetle.

Z utożsamianiem subkultur młodzieżowych z nieprzystosowaniem społecznym nie zgadza się (?)

Etymologia słowa również wskazuje pewne wzorce interpretacyjne pojęcia. Przedrostek "sub-" sugeruje pochodność subkultury od kultury. Należy tu nadmienić, że wyraz "subkultura" wywodzący się z angielskiego słowa *subculture*, w tłumaczeniu na język polski, oznacza tyle, co *podkultura*. Termin ten, w języku polskim, budzi konotacje nacechowane negatywnie.⁷ Silniej zaznacza istnienie kulturowej hierarchii, w której to podkultura plasuje się pod kulturą *nadrzędną*. Określenie "subkultura" posiada mniej deprecjonujący charakter i jest emocjonalnie neutralne. (...) Część badaczy, rozróżnia jednak subkulturę od podkultury, uznawszy je za dwa różne pojęcia.

⁴Mirosław Pęczak, Mały słownik subkultur młodzieżowych, Warszawa 1992, Semper, str. 3

⁵Marian Filipiak, Od subkultury do kultury alternatywnej

⁶Marcel Śmiałek, *Subkultury młodzieżowe w Polsce. Wybrane zagadnienia*, Legionowo 2015, Wydział Wydawnictw i Poligrafii, str. 12

⁷Mirosław Pęczak

1.2 Geneza subkultury heavymetalowej

"Metalowcy" tworzą subkulturę fanów muzyki heavymetalowej, będącej odmianą rocka.⁸ Największe znaczenie i popularność, zyskali w latach 80-ych, choć początki istnienia subkultury można było zaobserwować już dziesięć lat wcześniej.⁹

W Polsce, pojawili się wraz z pierwszymi ugrupowaniami muzycznymi grającymi muzykę z gatunku heavy metal (na przykład KAT i TSA).¹⁰ Już wtedy, spotykali się z krytycznym nastawieniem ze strony polskiego społeczeństwa. Oskarżano ich o tendencje satanistyczne i neopogańskie, a także wyrażano głęboką dezaprobatę dla wykonywanego przez nich rodzaju muzyki.¹¹ Zachowania polskich zespołów heavymetalowych umacniały przeciwników subkultury w tych osądach. Za przykład mogą posłużyć podpalenie i profanacja symboli religijnych na scenie, podczas festiwalu w Jarocinie w 1986 roku.¹² Podstawę do nietolerancji od zawsze tworzył także wygląd fanów muzyki metalowej.

Styl heavymetalowców to przede wszystkim suma adaptacji wybranych elementów wyglądu zewnętrznego punków i motocyklistów.¹³ Charakterystyczną część garderoby stanowią dla nich dżinsowe katany oraz skórzane kurtki motocyklowe (zwane potocznie ramoneskami od nazwy zespołu punkrockowego Ramones). W połączeniu z ciasnymi, dżinsowymi lub skórzanymi spodniami oraz długimi włosami, tworzą podstawę wyglądu heavymetalowców. Równie elementarne dla fanów metalu są pieszczochy - skórzane bransolety, zwykle nabijane rzędami stalowych ćwieków. W zależności od ich ilości, pieszczocha pokrywa jedynie

⁸Mirosław Pęczak, *Mały słownik subkultur młodzieżowych*, Warszawa 1992, Semper, str. 53

⁹Marian Filipiak, *Od subkultury do kultury alternatywnej*, Lublin 2003, Wydawnictwo UMCS, str. 78

¹⁰Witold Wrzesień, *Krótką historia młodzieżowej subkulturowości*, Warszawa 2013, PWN, str. 328

¹¹Marian Filipiak, *Od subkultury do kultury alternatywnej*, Lublin 2003, Wydawnictwo UMCS, str. 78

¹²Witold Wrzesień, *Krótką historia młodzieżowej subkulturowości*, Warszawa 2013, PWN, str. 328

¹³Witold Wrzesień, *Krótką historia młodzieżowej subkulturowości*, Warszawa 2013, PWN, str. 323-324

nadgarstek lub nawet całe przedramię. Popularną ozdobą ubioru są naszywki z logotypami zespołów metalowych, a także żelazne krzyże. T-shirty, najczęściej czarne, mogą zawierać emblematy z okładek ich płyt¹³ oraz rozpiskę trasy koncertowej. Z czasem, wśród fanów metalu powszechnym obuwiem stały się glany (ciężkie buty robocze z metalowymi noskami).

Wizerunek ten, wspólny jest zarówno dla mężczyzn, jak i kobiet przynależących do subkultury heavymetalowej. Strój kobiety niemal niczym nie odbiega od ubioru mężczyzn, a o samej subkulturze mówi się, jakoby zakładała kult siły i męskości.¹³ Nie wpływa to jednak, a przynajmniej nie w znaczącym stopniu, na ilość metalowców płci żeńskiej.

Dla subkultury heavymetalowej najważniejszy jest koncert. Deena Weinstein podkreśla, że to podczas wydarzeń muzycznych, objawia się ona w idealnej postaci, a koncert heavymetalowy badaczka przyrównuje do celebracji na miarę ceremonii religijnych.¹⁴ Poza tą sferą, metalowcy nie posiadają własnych rytuałów; to koncerty tworzą dla nich przestrzeń, w której najlepiej mogą manifestować swą subkulturowość.¹⁵ Jak sugeruje Barbara Major, wspólnotowość heavy metalu ugruntowana jest w muzyce.¹⁶ Koncert tworzy okazję do poznania nowych ludzi oraz, być może przede wszystkim, wymiany doświadczeń i nazw nowych, heavymetalowych kapel.¹⁷ Spajającym subkulturę czynnikiem jest ten sam gust muzyczny, a nie prezentowane poglądy - metalowcy nie wyznają bowiem charakterystycznej tylko dla nich ideologii.¹⁸

Charakterystyczne dla koncertów heavymetalowych są podejmowane przez ich uczestników formy zabawy.¹⁹ Jedną z najpopularniejszych i jednocześnie najbardziej sztanpową jest tzw. headbanging, czyli energiczne machanie, kręcenie

¹⁴Deena Weinstein, str. 223-231

¹⁵Witold Wrzesień, str. 325

¹⁶Barbara Major, *Dionizos w glanach. Ekstazy muzyki metalowej*, Kraków 2013, Księgarnia Akademicka, str. 150

¹⁷Magdalena Waga, *Jak cię widzą, tak cię piszą... - czyli o metalowcach*, www.epiotrkow.pl/artukul/Jak-cie-widza-tak-cie-pisza...-czyli-o-metalowcach, 4963

¹⁸Marian Filipiak, *Od subkultury do kultury alternatywnej*, Lublin 2003, Wydawnictwo UMCS, str. 78

¹⁹Witold W, str. 324

głową w rytm muzyki. Od tego rodzaju tańca, pochodzą też angielskie nazwy subkultury - *headbangers* i *metalheads*.²⁰ Innym rodzajem tanecznej aktywności jest pogo, charakterystyczne również dla subkultury punkowej. Jego uczestnicy wzajemnie odbijają się od siebie, skacząc i energicznie potrząsając przy tym głową.²¹ Przestrzeń, w której odbywa się ten taniec, zwykle zwie się *kotłem* bądź *młynem*; i znajduje się ona w środkowej i jednocześnie najbardziej żywo reagującej części widowni. Charakterystyczną dla metalowców odmianą pogo jest tzw. *mosh/moshing*, w którym bardzo dużą rolę odgrywają ruchy głowy oraz dozwolone jest używanie piśczoch oraz glanów. Z zasady jest bardziej agresywne niż pogo punkowe, ale przy tym mniej dynamiczne.²² Popularną formą zabawy w pogo jest dla nich także *ściana śmierci*. Jej uczestnicy stają na przeciw siebie w dwóch rzędach i w odpowiednim momencie wykonywanego przez grający zespół utworu, ruszają wprost na siebie.²³

Przybliżone wyżej formy koncertowej zabawy mogą sprawiać wrażenie agresywnych, a nawet niebezpiecznych.

1.3 Historia heavy metalu na świecie

Powstanie terminu "heavy metal" datuje się nawet na dwieście lat wstecz. W XIX wieku, pod pojęciem heavy metalu rozumiano ciężką artylerię wojskową, a wyrażenie *a man of heavy metal* oznaczało człowieka silnego, posiadającego władzę.²⁴ Obecnie, według *Cambridge Dictionary* wyróżnia się jego dwa znaczenia:

1. w chemii i przemyśle metalurgicznym: ciężkie, często toksyczne metale i półmetale
2. w muzyce: rodzaj muzyki rockowej o mocnym brzmieniu

²⁰Witold Wrzesień, str. 325

²¹Barbara Major, *Dionizos w glanach...*, Kraków 2013, Księgarnia Akademicka, str. 158

²²Anna Matras, *Pomiędzy ciałem indywidualnym a zbiorowym. Praktyki cielesne punków i ich strategie uczestnictwa w Festiwalu w Jarocinie*, *Palimpsest* nr 2, marzec 2012, str. 154

²³Barbara Major, *Dionizos w glanach...*, Kraków 2013, Księgarnia Akademicka, str. 158

²⁴Robert Walser, *Running with the Devil: Power, Gender, and Madness in Heavy Metal Music*, 2014, Wesleyan University Press

Pochodzenie określenia "heavy metal" w kontekście muzyki rockowej, pozostaje kwestią sporną. Część badaczy przyjmuje, że pojawiło się za sprawą powieści Williama S. Burroughsa, w której autor jednego z bohaterów określił mianem "the Heavy Metal Kid". Za inne potencjalne źródło terminu podaje się utwór "Born to Be Wild" zespołu Steppenwolf.²⁵

1.4 Historia heavy metalu w Polsce

Heavy metal w Polsce pojawił się na początku lat 80-ych, wraz ze wzrostem popularności muzyki rockowej w kraju.

²⁵Barbara Major, Dionizos w glanach..., str. 41

Rozdział 2

Wizerunek subkultury heavymetalowej w mediach

2.1 Definicja wizerunku

2.2 Muzyka heavymetalowa i jej fani w mediach zagranicznych

2.3 Muzyka heavymetalowa i jej fani w mediach polskich

2.4 Heavy metal w social media

Rozdział 3

Badanie wizerunku subkultury heavymetalowej

3.1 Przedmiot badań i cele badawcze

3.2 Metody i narzędzia badawcze

3.3 Analiza wyników badania

Zakończenie

Bibliografia